

De coöperatie anno 2012: klassiek en modern tegelijk

De Verenigde Naties hebben 2012 uitgeroepen tot het jaar van de coöperatie. Juist in een tijd van financiële en economische crisis is het goed daar bij stil te staan. Een modern thema met stevige wortels in onze streek. De coöperatie heeft al een grootse geschiedenis in Brabant.

Het bekendst zijn de landbouwcoöperaties. Hiermee hebben de boeren op de Brabantse zandgronden zich weten te organiseren bij het inkopen van veevoer en het verwerken en verkopen van hun producten. De Coöperatieve Handels Vereniging (CHV) is lange tijd toonaangevend geweest op het platteland. Als voorbeeld voor een afzetcoöperatie wijs ik op de Vee- en Vleescentrale in Boxtel. Hiermee organiseerden de boeren hun marktmacht en wist men gebruik te maken van het schaalvoordeel. Kenmerkend voor de coöperatie is dat de leden, hier de boeren een aandeel in het bedrijf hebben en meedelen in het bedrijfsresultaat, aan het eind van het jaar. Zo zien de melkveehouders bij de Campina-MelkUnie uit naar de nabetaling, het surplus op de melkprijs. De melk wordt slim vermarkt in allerlei toetjes en drankjes, maar is b.v. ook grondstof voor medicijn. Deze innovatieve aanpak draagt bij aan het inkomen van de boeren. Zie hier: de coöperatie is anno 2012 nog steeds een goede zaak!

De Verenigde Naties onderschrijven het belang van samenwerking, ook in de ontwikkelingslanden. Het zijn daar b.v. de koffieboeren die het merk Max Havelaar groot hebben gemaakt. Ook hier zorgt de coöperatie er voor dat er meer geld bij de boeren blijft en minder blijft hangen in de handel en verwerking. Zuivere koffie, dus. Er is belangstelling in heel de wereld voor de ontwikkeling van de Nederlandse coöperaties. Het kleine Nederland is de tweede exporteur van landbouwproducten: mede dankzij de coöperatieve onderneming. In Wageningen is hierover veel kennis aanwezig; met bewondering wordt naar ons land gekeken.

Inmiddels is er wel veel veranderd. De coöperatie is uit de *spotlights* verdwenen. Maar ook dicht bij huis zijn er nog voorbeelden. De Rabobank heeft nog kenmerken van deze organisatievorm. Je wordt er lid en kunt er een aandeel, een ledencertificaat kopen.

Maar we zien in deze tijd van terugtrekkende overheid ook een nieuwe opleving, een revival van de coöperatie. Een jaar of tien geleden heb ik met een delegatie vanuit Brabant Zweden bezocht en heb daar kunnen zien hoe in een tijd van forse bezuiniging coöperaties als paddenstoelen de grond uitschoten. De overheid trok zich terug en mensen, vooral in de dorpen merken dat er niemand van hogerhand kwam om de voorzieningen in stand te houden. Daarom startte men honderden initiatieven, zoals peuteropvang, bibliotheken of zorgcentra. Er was sprake van een nieuw elan, waarin jongeren en ouderen zelf het heft in handen nemen en uitmaken hoe men b.v. de zorg organiseert. Wij denken in ons land vaak in eisen die de overheid centraal oplegt, b.v. in de ouderenzorg. Niks geen indicatieorganen en zorgzwaartepakketten, neen men stelt daar zelf zoveel personeel aan als nodig is. Kortom: het resulteert in meer vrijheid en zeggenschap voor de burgers zelf. Door het geregeld tot achter de komma is alles, zeker in Nederland zo strak geregeld dat de lol je vergaat.

Inmiddels is deze nieuwe wind ook naar Brabant overgewaaid. We zien dat er zorgcoöperaties ontstaan, waarin burgers een belang nemen en de zorg aan huis wordt geleverd. Het dorp Hoogeloon kreeg hiervoor onlangs een provinciale prijs toegekend. Maar ook in kernen zoals Elsendorp organiseert men de zorg via de ZZP-ers (Zelfstandigen Zonder Personeel) en wordt er maatwerk geleverd. Vaak door mensen die men kent en op een manier die door de cliënten als zeer plezierig wordt ervaren. Inmiddels zien we dat ook in de energieopwekking mensen bij elkaar gaan zitten en de coöperatieve vorm van de plank halen. In Esbeek kopen alle deelnemers een aandeel en brengen zo het startkapitaal bijeen.

Ook zijn er voorbeelden op grotere schaal. Zo werken ondernemers in de recreatie en toerisme tussen Eindhoven, Den Bosch en Tilburg, in het "Groene Woud" samen om hun producten beter aan de man te kunnen brengen. Ook wordt gewerkt aan kwaliteitverbetering, opleiding en certificering van de bedrijven. Banken werken mee met het instellen van een streekrekening, waarop de coöperatierekening wordt beheerd. Ook hier geldt dat herkenning in het gezamenlijk belang en een moderne branding, vermarkting van de streek samengaan.

Zo zien we ook initiatieven om dit in de gehele Kempenstreek te gaan doen. Daarvoor bestaat er ook belangstelling vanuit de Vlaamse Kempen. Als lid van het Europees Parlement ondersteun ik dit initiatief. Op 17 februari komen we bij elkaar op het gemeentehuis in Baarle-Nassau om met de initiatiefnemers aan beide zijden van de grens te praten. Toerisme en recreatie houdt immers niet op bij de grens. Er liggen nog volop kansen de streekproducten beter aan de man te brengen. Denk maar eens aan de Belgische bieren en het Nederlandse speltbrood, dat opnieuw gebakken wordt.

We leven in een tijd van ieder voor zich. Gelukkig zie ik ook weer een tegenbeweging. De coöperatieve samenwerkingsvorm is weer terug van bijna weggeweest. Er is ruimte voor samenwerking tussen burgers en ondernemers. Het gaat mij dan om het verbinden van mensen en belangen en om de kracht die in mensen zelf zit. De coöperatie: niets nieuws, eigenlijk iets klassieks, maar toch modern en springlevend.

2012 het jaar van de coöperatie. Zo gek nog niet. Wilt u er meer van weten of meepraten, neem dan gerust contact met mij op.

Lambert van Nistelrooij
Europarlementariër CDA